

© Τάσος Βρεττός

Νίκος Αλεξίου. Η Συλλογή

Εγκαίνια: Τρίτη 12 Μαρτίου 2024, ώρα: 20:00
Διάρκεια έκθεσης: 14.03.2024 – 26.05.2024

Μουσείο Μπενάκη / Πειραιώς 138

Press Kit:

<https://www.dropbox.com/scl/fo/l75zl8kdjaarztktom08f/h?rlkey=bly3end9pgkyligeswtopc1e&dl=0>

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το 2010, λίγους μήνες πριν φύγει από τη ζωή, ο Νίκος Αλεξίου (1960-2011) δώρισε στο Μουσείο Μπενάκη μια πλούσια συλλογή σύγχρονης τέχνης που συνέλεξε με ιδιαίτερη προσήλωση και επιμονή, παράλληλα με το καλλιτεχνικό του έργο.

Το Μουσείο Μπενάκη θέλοντας να τιμήσει τον καλλιτέχνη για την προσφορά του, οργανώνει έκθεση στις αίθουσες του κτηρίου της Πειραιώς 138 με τίτλο **Νίκος Αλεξίου. Η Συλλογή**. Τα εγκαίνια πραγματοποιούνται την **Τρίτη 12 Μαρτίου 2024** και θα διαρκέσει μέχρι και την **Κυριακή 26 Μαΐου 2024**. Την επιμέλεια της έκθεσης έχουν από κοινού η Πολύνα Κοσμαδάκη, επιμελήτρια μοντέρνας και σύγχρονης τέχνης, υπεύθυνη του Τμήματος Ζωγραφικής, Χαρακτικών και Σχεδίων του Μουσείου Μπενάκη, και ο Γιώργος Τζιρτζιλιάκης, επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ

Πρόκειται για ένα ιδιότυπο σύνολο έργων σύγχρονης τέχνης Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, η οποία αποτελεί μια ακόμη πτυχή ενός πολύπλευρου δημιουργού που επαναπροσδιόρισε στη χώρα μας τις καλλιτεχνικές πρακτικές στα τέλη του 20ού και τις αρχές του 21ου αιώνα, με μακροχρόνιο αντίκτυπο.

Η Συλλογή αυτή μπορεί να κατανοηθεί και ως ένα ακόμα «έργο», το οποίο ο Αλεξίου αναδιέτασε συνεχώς στους τόπους κατοικίας του πολλαπλασιάζοντας τις συνάψεις και τις αφηγήσεις. Η ιδιαιτερότητα των 236 αυτών έργων από ογδόντα επτά καλλιτέχνες έγκειται στον τρόπο που το κάθε ένα διατηρεί την αυτονομία και τον ρυθμό του, αλληλοεπιδρώντας με τα υπόλοιπα αλλά και με το ίδιο το έργο του *καλλιτέχνη-συλλέκτη* Νίκου Αλεξίου.

Το σύνολο αυτό διέπεται από ορισμένα αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά: την προτίμηση στο έλασσον, τη χειροτεχνική λεπτότητα και τα φευγαλέα προσωπικά ίχνη, την εμμονή στο χαρτί, τη διαφάνεια και την ελαφρότητα, το ενδιαφέρον για τη σχέση της γραμμής με το χώρο, τα δομικά συστήματα, τους ιστούς και τα πλέγματα, την εύθραυστη ισορροπία μεταξύ αταξίας και τάξης και κυρίως μία προεξάρχουσα στάση *καλλιτεχνικής αλληλεγγύης*. Όλα εκείνα που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «πάθος για τη δημιουργία και τη συνύφανση κόσμων» (*διά-κοσμος*), προσήλωση στην «τριβή» και τη «συντριβή» της ύλης, όπως επαναλάμβανε ο ίδιος. Ο πολυεπίπεδος και συνάμα ατελής χαρακτήρας της Συλλογής την καθιστά ένα λειτουργικό σύνολο, το οποίο προτείνει μια απτική και σωματική εμπειρία.

Η Συλλογή αυτή αποτελεί, επίσης, μια πρώτης τάξεως αλληγορία του συλλεκτικού χαρακτήρα που διαπερνά την καλλιτεχνική πρακτική του Αλεξίου. Η ίδια η συλλεκτική δραστηριότητα αποτελεί μηχανισμό παραγωγής και εκφραστικό τρόπο του έργου του,

ακολουθώντας την αρχή της συναρμολόγησης που περισυλλέγει προσεκτικά «τα τελευταία ψυχουλάκια που σ' αυτά πάνω ζει το Σχήμα». ¹ Η συλλογή είναι το έργο του.

Υπ' αυτήν την έννοια, πράγματι, έχουμε να κάνουμε μ' έναν σιωπηλό αρχειοθέτη της νεότερης τέχνης μιας συγκεκριμένης περιόδου που μένει ακόμη να μελετηθεί. Ο Αλεξίου ανασυνθέτει τα ίχνη αυτής της περιόδου με το πάθος της ανακάλυψης, μέσα από εκλεκτικές συγγένειες, φιλία και μια αίσθηση ανάγκης που τον προφυλάσσουν από κάθε προκαθορισμένη αντιπροσωπευτικότητα. «Τα αρπάζω αυτά τα έργα», έλεγε ο ίδιος, τα οποία «συνήθως αποτελούν τη στάμπα του καλλιτέχνη, είναι αυτά που καθορίζουν όλη τη μετέπειτα πορεία του. Τα έργα μένουν σαν ύλη, σαν μνήμη. Είναι μαγικός ο τρόπος που γίνεται αυτό, αλλά ταυτόχρονα έχει μια μαθηματική ακρίβεια.»

Η ΕΚΘΕΣΗ

Η έκθεση παρουσιάζει το σύνολο των έργων που απαρτίζουν τη συγκεκριμένη δωρεά, συστήνοντάς τη ως μέρος της ίδιας της πρακτικής του καλλιτέχνη αλλά και ως ένα παράδειγμα *καλλιτέχνη-συλλέκτη* ικανό να συμβάλλει όχι μόνο στον αναστοχασμό γύρω από την καλλιτεχνική παραγωγή στο γύρισμα του αιώνα (2001-2011) αλλά και στη δημιουργία υπαρξιακών κόσμων και απροσδόκητων αστερισμών νοήματος.

Για τις ανάγκες της έκθεσης και επιχειρώντας να ερμηνευθεί η ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης Συλλογής, οι επιμελητές, σε συνεργασία με το αρχιτεκτονικό γραφείο AREA, διαμόρφωσαν ένα ειδικό περιβάλλον: μια «εκθεσιακή μηχανή» με διαδρομές, επίπεδα, εντάσεις, ομαδοποιήσεις και ροές κατά μήκος του κέντρου του εκθεσιακού χώρου του Μουσείου, με ορισμένα έργα να εκβάλλουν ενεργοποιώντας τους περιμετρικούς τοίχους. Μια σειρά από ρέοντα δάπεδα και επίπεδα τοποθετούνται παράλληλα, κάθετα ή σε κλίση με το έδαφος, φιλοξενώντας τις «σειριακές δομές» της Συλλογής – όπως τις αποκαλεί ο ίδιος ο Αλεξίου: «Χίλια επίπεδα» αντί για μια συμβατική περιμετρική τοποθέτηση και την προοπτική του ενός σημείου.

Στην επιλογή αυτή συνέβαλε ο τρόπος που ο ίδιος ο καλλιτέχνης περιγράφει το μηχανισμό συγκρότησης της Συλλογής του: «Η πρώτη συνειδητή αγορά ήταν ένα μικρό έργο της Mary Redmond σε μια έκθεση στην γκαλερί της Els Hanarre το 2001. Γύρω του άρχισαν να χτίζονται σχέσεις. Μια σειριακή δομή. Αυτό που αναφέρει ο Γιώργος Τζιρτζιλιάκης στον κατάλογο

της έκθεσης [Πύργος Μπαζαίου, Νάξος 2009] είναι απόλυτα σωστό. Είναι σαν να χρησιμοποιώ στον ιδιωτικό μου χώρο τα έργα της συλλογής ως πρωτογενές υλικό, για να δημιουργήσω ένα δικό μου έργο.»

Υπ' αυτήν την έννοια, η έκθεση αντλεί, χωρίς να μιμείται, από την καλλιτεχνική έρευνα του καλλιτέχνη, ο οποίος επεξεργάστηκε με μοναδική πρωτοτυπία και αναθεωρητική ένταση την καθιερωμένη τριπλή σχέση μεταξύ *έργου τέχνης*, *εκθεσιακού χώρου* και *επισκέπτη*. Γνωρίσαμε το έργο του Αλεξίου από τις πλούσιες όσο και σχολαστικά οργανωμένες ομαδοποιήσεις πολυάριθμων εκλεπτυσμένων στοιχείων: από την ικανότητά του να συνθέτει επικαλυπτόμενα πλήθη λεπτομερειών σε σύνθετα, αλλά μυσταγωγικά ενοποιημένα σύνολα. Οι εγκαταστάσεις του Αλεξίου υπήρξαν καθαυτού αρχιτεκτονήματα και αυτούσιοι κόσμοι από μόνες τους.

Σκοπός, λοιπόν, της έκθεσης είναι να αναδείξει τον ροϊκό χαρακτήρα αυτής της Συλλογής, τα «ουράνια παντρολογήματα και τις πολλαπλότητες» μέσα από τις οποίες ενώνονται η αφαίρεση με την απεικόνιση, το χειροποίητο με το αναπαραγώγιμο, το δομικό με το διακοσμητικό, τα πολιτισμικά ίχνη της Ανατολής με τις μετα-ενοιολογικές πρακτικές της Δύσης, το προσωπικό με το συλλογικό σώμα σ' ένα ολικό περιβάλλον. Ακριβώς για να μπορέσουν τα έργα της Συλλογής να «διηγηθούν μια ιστορία», όπως έλεγε ο Αλεξίου. Να γίνουν «ένα προσωπικό ημερολόγιο που καταγράφει μια πορεία, μια βόλτα σε μια πόλη. “Ημουν κι εγώ εκεί”, αυτό λέει λίγο-πολύ η συλλογή. Τα έργα, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, είναι έργα που δείχτηκαν στην Αθήνα. Και δεν φέρνουν στο μυαλό μόνο τους καλλιτέχνες, αλλά και τους γκαλερίστες, τους επιμελητές, μια κοινωνία ολόκληρη. Που είναι η ζωή μας, οι φίλοι μας, ο κόσμος που συναναστρεφόμαστε.» Με λίγα λόγια, τα διακριτά ίχνη της καλλιτεχνικής παραγωγής και της ζωής στο γύρισμα του 21ού αιώνα.

i. Δημήτρης Πικιώνης, «Πρόλογος για τη Λαϊκή Τέχνη» (1927), *Κείμενα*. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1985.

Η συλλογή περιλαμβάνει έργα των:

AIDS-3D (Daniel Keller, Nik Kosmas), Andisheh Avini, Carmen García Bartolomé, Bernhard Cella, Adam Chodzko, Stephen Dean, Werner Moser Dorfmann, Jimmie Durham, Jack Early, Marie

Françoise Poutays, Gert & Uwe Tobias, Anne Kern, Jörg Mandernach, Caitlin Masley, Jason Meadows, Amy O' Neill, Enoc Perez, Simon Periton, Mary Redmond, Rémy Rivoire, Irys Schenker, Kai Schiemenz, Jim Shaw, Alex Slade, Stephen Sutcliffe, Philip Tarlow, Yuken Teruya, Pae White, Ανδρέας Αγγελιδάκης, Αλέξης Ακριθάκης, Νάνος Βαλαωρίτης, Ινώ Βαρβαρίτη, Κωστής Βελώνης, Λυδία Βενιέρη, Βαγγέλης Βλάχος, Ντίκος Βυζάντιος, Αλέξανδρος Γεωργίου, Βάσω Γκαβαϊσέ, Βούλα Γουνελά, Δανιήλ, Κατερίνα Διακομή, Παύλος Διονυσόπουλος, Μανώλης Ζαχαριουδάκης MSAZ, Ελένη Καμμά, Ειρήνη Καραγιαννοπούλου, Απόστολος Καρακατσάνης, Απόστολος Καραστεργίου, Στάθης Κατσαρέλης, Ηλίας Καφούρος, Πάνος Κοκκινιάς, Χάρης Κοντοσφύρης, Κώστας Κουλεντιανός, Αντώνης Κυριακούλης, Δάφνη Κωστοπούλου, Γιώργος Λάμπας, Σπύρος Λίτινας, Πιερέττα Λορεντζάτου, Ντιάνα Μαγγανιά, Βούλα Μασούρα, Γιώργος Μαυροΐδης, Χρήστος Μητάς, Χριστίνα Μήτρεντσε, Μιχάλης Μιχαηλίδης, Βασίλης Μπαλατσός, Ντόρα Οικονόμου, Χριστόδουλος Παναγιώτου, Μαρία Παπαδημητρίου, Λεωνίδας Παπαδόπουλος, Δημήτρης Παπαϊωάννου, Αιμιλία Παπαφιλίππου, Νίνα Παππά, Έλενα Πόκα, Ροκα-Υίο, Γεωργία Σαγρή, Γιώργος Σαπουντζής, Μηνάς Σεμερτζιάν, Δανάη Στράτου, Νίκος Τριανταφύλλου, Αλέξανδρος Τσαντίλας, Δημήτρης Φουτρής, Νάγια Φραγκούλη, Γιαννούλης Χαλεπάς, Μανώλης Χάρος, Κώστας Χριστόπουλος, Μανταλίνα Ψωμά

Επιμέλεια έκθεσης: Πολύνα Κοσμάδακη, Γιώργος Τζιρτζιλιάκης

Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός: **AREA**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
BENAKI MUSEUM

**Θερμές ευχαριστίες στην Πόπη Αλεξίου και στον «Μεγάλο Κήπο-Αρχαία Νίκου Αλεξίου»
για την υποστήριξή τους, τη διάθεση αρχαιακού υλικού
και το δανεισμό της Συρταριέρας του καλλιτέχνη.**

ΜΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΠΡΟΣ

Ανώνυμους Δωρητές

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

Στηρίζουμε τη Δημιουργία

NEON

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ

ΚΥΡ·ΓΙΑΝΝΗ

ΜΟΝΙΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

SAMSUNG

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΜΟΝΙΜΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ

HASHTAG: #nikosalexiothecollection

@TheBenakiMuseum FIND US

benaki.org

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ / ΠΕΡΑΙΩΣ 138 | Πειραιώς 138 & Ανδρονίκου Αθήνα | 210 3453111 | Ωράριο λειτουργίας:
Πέμπτη & Κυριακή: 10:00-18:00, Παρασκευή & Σάββατο: 10:00-22:00, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη: κλειστά | Τιμή
εισιτηρίου έκθεσης: €9, €7